

**ODLUKA O ZAHTEVU ZA
USVAJANJE PRIVREMENIH MERA**

Datum usvajanja: 24. avgust 2022. godine

Slučaj br. 2021-02

O.L. i ostali

protiv

EULEX-a

Tekst odluke usvojen od strane predsedavajuće Komisije 24. avgusta 2022. godine redigovan je od strane Šefa Misije, korišćenjem svojih ovlašćenja shodno Operativnom Planu (OPLAN) za Misiju vladavine prava Evropske Unije na Kosovu. Šef Misije smatra da bi originalan tekst odluke mogao da utiče na operativnu efikasnost Misije.

ODLUKA O ZAHTEVU ZA USVAJANJE PRIVREMENIH MERA

Datum usvajanja: 24. avgust 2022. godine

Slučaj br. 2021-02

O.L. i ostali

protiv

EULEX-a

Predsedavajuća Komisije za razmatranje ljudskih prava na zasedanju koje je održano 24. avgusta 2022. godine, u okviru njenog ovlašćenja shodno pravila 22 Privremene mere, pravilnika o radu Komisije,

Gđa. Snježana BOKULIĆ, predsedavajuća

Uz asistenciju

G. Ronald HOOGHIEMSTRA, pravni službenik

Nakon što je razmotrila gore spomenuti zahtev za usvajanje privremenih mera u vezi sa žalbom, podnetom u skladu sa zajedničkom akcijom Saveta 2008/124/CFSP koja datira od 4. februara 2008. godine, EULEX-ovim Konceptom odgovornosti od 29. oktobra 2009. godine o osnivanju Komisije za razmatranje ljudskih prava i pravilnika o radu komisije sa poslednjim izmenama i dopunama 11. decembra 2019. godine,

Nakon razmatranja, odlučuje sledeće:

I. POSTUPAK PRED KOMISIJOM

1. Ovu žalbu podnosilac žalbe podnosi u svoje ime, u ime svoje supruge i njegovih petoro (5) maloletne dece.
2. Žalba u ovom slučaju je prvi put predstavljena komisiji za razmatranje ljudskih prava (čitaj: Komisija) elektronskim putem dana 31. maja 2021. godine. Nakon prijema zvaničnog žalbenog obrasca žalba je registrovana 26. oktobra 2021. godine.
3. Pismom od 9. novembra 2021. godine, Komisija je obavestila Misiju vladavine prava Evropske Unije na Kosovu, EULEX Kosovo (čitaj: Misija) da je ovaj slučaj registrovan kod Komisije.

4. Nakon registracije žalbe, žalilac je nastavio da dostavlja dodatne informacije.
5. Žalilac je 23. aprila 2022. godine podneo zahtev za donošenje privremenih mera u njegovom slučaju.

II. IDENTITET ŽALIOCA

6. Žalilac u ovom slučaju je zahtevao da se njegov identitet ne otkriva u javnosti.
7. Razmotrivši ovo pitanje, posebno prirodu statusa podnosioca žalbe i navode koji su izneseni, predsedavajuća je zadovoljna time da ovaj zahtev treba usvojiti.

III. SASTAV KOMISIJE

8. Predsedavajuća je konstatovala da je prikladno da sama ovaj zahtev za usvajanje privremenih mera razmotri kao predsedavajuća Komisije, što je u skladu sa pravilom 22 pravilnika o radu.

IV. ČINJENICE

9. Činjenice iz ovog slučaja onako kako su podnete od strane žalioca mogu se ukratko opisati kao što sledi.
10. Žalilac je državljanin jedne države bivše Jugoslavije. Od malih nogu je bio uključen u kriminalne aktivnosti u nekoliko zemalja bivše Jugoslavije. U jednom trenutku, žalilac je postao svestan ozbiljne pretnje po njegov život i počeo je aktivno da traži neki oblik zaštite.
11. Žalilac i njegova supruga su u avgustu 2013. godine potpisali sporazum sa EULEX-ovim programom za zaštitu svedoka. Na osnovu tog sporazuma žalilac je izneo svedočenje u krivičnom procesu koji su vodili EULEX-ovi tužioci i sudije. Žaliocu nije bilo dozvoljeno da zadrži kopiju ovog sporazuma.
12. Kao zaštićeni svedok žalilac je zajedno sa svojom suprugom i malim detetom prebacivan na nekoliko [REDACTED]
13. Između avgusta 2013. i aprila 2021. godine, žalilac i njegova porodica su se u više od [REDACTED] navrata selili, na periode od nekoliko dana do nekoliko godina. Tokom ovog vremena, žalilac i njegova porodica bili su locirani u najmanje 10 (deset) različitih zemalja na dva (2) različita kontinenta. U odvojenim prilikama tokom ovog perioda, rodili su se drugo i treće dete žalioca i njegove supruge.
14. Kao rezultat brojnih preseljenja, prvo dete podnosioca žalbe je propustilo oko osamnaest (18) meseci školovanja, dok je njegovo drugo dete propustilo oko sedam i po (7,5) meseci školskog obrazovanja.
15. U najmanje dve (2) zemlje u koje je žalilac premešten, on i njegova porodica su imali dokumente o lokalnom prebivalištu [REDACTED] U drugim zemljama, žalilac i njegova porodica nisu imali lokalne dokumente o prebivalištu.

16. U mnogo navrata od avgusta 2013. godine, žalilac je imao brojne posete, na njegovim zaštićenim adresama, od strane velikog broja EULEX-ovih i drugih zvaničnika koji su hteli da ga ispituju o stvarima koje su se ticale organizovanog kriminala u bivšoj Jugoslaviji, kao i da razgovaraju o njegovom statusu.
17. Dana 30. aprila 2021. godine, žalilac je potpisao novi sporazum sa EULEX-ovim programom za zaštitu svedoka koji je prekinuo njegov status zaštićenog svedoka u ovom programu. Žaliocu nije bilo dozvoljeno da zadrži kopiju ovog sporazuma.
18. Žalilac zajedno sa svojom porodicom trenutno boravi u jednoj zemlji članici Evropske Unije. On trenutno ima status lokalnog boravka pod svojim imenom.
19. Nedavno je supruga žalioca rodila blizance. Navodno, zbog svog neodređenog pravnog statusa, podnosilac žalbe nije u mogućnosti da registruje rođenje ovo dvoje dece ni u jednoj zemlji. Kao posledica toga, ova deca nemaju pravni identitet.

V. ŽALBA

20. Žalilac navodi da je EULEX-ov Program zaštite svedoka uništio njegov život kao i život njegove porodice. On tvrdi da, kao rezultat stalnog preseljenja iz zemlje u zemlju tokom perioda od osam (8) godina, i nedostatka trajnog pravnog statusa, ni on ni njegova supruga nisu bili u mogućnosti da se ostvare profesionalno ili da dobiju unosno zaposlenje. Štaviše, kao rezultat stalnih promena u dogovorima za boravke, školske sisteme i jezike, žalilac tvrdi da njegova deca pate od teške psihičke traume, uključujući i sklonost ka samopovređivanju.
21. Žalilac navodi da mu je, kada se prvi put upisao u Program zaštite svedoka EULEX-a, rečeno da će biti zaštićen samo jednu (1) ili dve (2) godine, a nakon toga će moći da uživa normalan porodični život. On tvrdi da, dâ je na početku znao šta će se u stvari dogoditi njemu i njegovoj porodici, nikada ne bi prihvatio da učestvuje u programu. Pored toga, žalilac navodi da je sada ostavljen na lokaciji gde bi on i njegova porodica mogli biti ugroženi, zbog neposredne blizine mnogih imigranata iz bivše Jugoslavije.
22. Žalilac navodi da je način na koji je EULEX-ova zaštita svedoka postupala sa njim i njegovom porodicom izložio ozbiljnom riziku po njihove živote. Konkretno, preterano česte posete EULEX-a i drugih zvaničnika izložile su ga lakom otkrivanju u zajednicama u kojima je bio smešten. Štaviše, komšiluk u kome je konačno smešten nije propisno proveren i on je u stalnom riziku da bude otkriven od strane kriminalnog dela bivše Jugoslavije. Žalilac navodi da EULEX nije ispunio svoje pozitivne obaveze da zaštiti njegov život i život njegove porodice, kršeći tako član 2. Evropske konvencije o ljudskim pravima.
23. Žalilac navodi da način na koji je EULEX tretirao njega i njegovu porodicu predstavlja nehumano i ponižavajuće postupanje, kršenje člana 3. Evropske konvencije o ljudskim pravima. Pored toga, žalilac navodi da je EULEX prekršio njegova prava i prava njegove porodice na uživanje privatnog i porodičnog života što je zaštićeno članom 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima.
24. Žalilac navodi da je pokušavao da reguliše svoj status, ali da i lokalne vlasti i njegov nacionalni konzulat tvrde da je on zaštićeni svedok EULEX-a i da mu stoga ne mogu pomoći. Žalilac nije mogao da dobije pojašnjenje od EULEX-a da li ga EULEX i dalje smatra zaštićenim svedokom. Štaviše, žalilac je uznemiren što se čini da i lokalne vlasti i njegove nacionalne vlasti imaju pristup informacijama o njemu kojih on nije svestan.

VI. ZAHTEV ZA USVAJANJE PRIVREMENIH MERA

25. Žalilac tvrdi da njegov život i život njegove porodice mogu biti u opasnosti zbog neposredne blizine imigranata iz bivše Jugoslavije na njihovoj trenutnoj lokaciji i uz to rizika da bude prepoznat. [REDACTED]
26. Žalilac zahteva da EULEX usvoji privremene mere tako da on i njegova porodica budu premešteni sa svoje trenutne lokacije na bezbedniju lokaciju u istoj državi članici Evropske Unije, ili da EULEX treba da olakša upis žalioca i njegove porodice u program zaštite svedoka kod njegovih nacionalnih vlasti.

VII. PROCENA ZAHTEVA ZA PRIVREMENE MERE OD STRANE PREDSEDAVAJUĆE

27. Predsedavajuća se poziva na *pravilo 22. Privremene mere* iz Pravilnika o radu, koje predviđa,

„1. Komisija, odnosno u slučajevima gde je to potrebno, predsedavajući Komisije, može da, na zahtev podnosioca žalbe, ili svojom sopstvenom odlukom, predloži ŠM-u da neka privremena mera koju smatra neophodnom bude usvojena u interesu valjanog izvođenja postupka pred istom. Šef Misije će doneti odluku.

2. Komisija može zahtevati informacije od strane žalioca ili drugih osoba o bilo kojem pitanju koje se tiče sprovođenja bilo koje privremene mere o kojoj je odluku doneo ŠM.“

Preliminarna razmatranja

28. Pre razmatranja zahteva za usvajanje privremenih mera, predsedavajuća mora da razmotri da li žalba *prima facie* spada u nadležnost Komisije, kao što je predviđeno Konceptom odgovornosti EULEX-a od 29. oktobra 2009. godine o osnivanju Komisije za razmatranje ljudskih prava, i dalje razrađen u svom pravilniku o radu.
29. Predsedavajuća mora razmotriti nadležnost Komisije u vezi sa ovom pritužbom *ratione materiae*, *ratione personae* i *ratione temporis* tim redosledom.
30. Prema pravilu 25, paragraf 1, Komisija može da ispituje samo žalbe koje se odnose na kršenje ljudskih prava od strane EULEX-a na Kosovu tokom sprovođenja svog izvršnog mandata. Mandat EULEX-a je određen Zajedničkom akcijom Saveta 2008/124/CFSP od 4. februara 2008. godine, izmenjen Odlukom Saveta 2018/856 od 8. juna 2018. godine, i kako je dalje definisano u Operativnom planu EULEX-a za 2021. godinu. U tim dokumentima Program zaštite svedoka je definisan tako da pripada izvršnim funkcijama EULEX-a.
31. U meri u kojoj žalba ukazuje na povrede prava počinjene od strane EULEX-ovog Programa za zaštitu svedoka, mora se smatrati da žalba spada u nadležnost Komisije *ratione materiae*. Istovremeno, imajući u vidu da su podnosioci žalbe, kao zaštićeni svedoci, navodno bili u nadležnosti EULEX-ovog Programa za zaštitu svedoka, i da je Program zaštite svedoka operativna komponenta Misije, žalba se mora shvatiti kao usmerena na Misiju, te stoga spada u nadležnost Komisije *ratione personae*.
32. Predsedavajuća primećuje da je, prema žaliocu, on bio klijent EULEX-ovog Programa za zaštitu svedoka od avgusta 2013. do najmanje 30. aprila 2021. Predsedavajuća dalje

konstatuje da je žalba u suštini podneta 31. maja 2021. godine i zvanično registrovana 26. oktobra 2021. godine, čiji vremenski okvir spada unutar perioda mandata EULEX-a. Uzimajući u obzir očigledan prekid Programa zaštite svedoka kao značajan događaj, pritužba se može shvatiti kao podnesena u roku od šest meseci od događaja na koji se žalilac žali što zahteva pravilo 25. Pravilnika o radu. Štaviše, žalilac navodi da ima informacije koje sugerišu da njegovo učešće u EULEX-ovom programu zaštite svedoka, u stvari, nikada nije prekinuto.

33. U ovim okolnostima, predsedavajuća zaključuje da ova pritužba *prima facie* spada u njihovu nadležnost *ratione materiae*, *rationae personae* i *ratione temporis*.
34. Predsedavajuća će stoga nastaviti da ispita zahtev žalioca za usvajanje privremenih mera.

U vezi sa zahtevom za privremene mere

35. Predsedavajuća podseća na sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava (čitaj: Sud) u vezi sa donošenjem privremenih mera prema pravilu 39. njegovog pravilnika o radu. Pravilo 39. predviđa, između ostalog, da

„1. Veće ili, prema potrebi, predsednik odeljenja ili dežurni sudija imenovan u skladu sa stavom 4. ovog pravila mogu, na zahtev stranke ili bilo kog drugog zainteresovanog lica, ili po sopstvenom nahođenju, ukazati strankama na bilo koju privremenu meru za koju smatraju da treba da bude doneta u interesu stranaka ili pravilnog vođenja postupka. [...]“

36. U praksi, Sud je odobrio privremene mere u slučajevima koji uključuju neposredan rizik od nepopravljive štete za podnosioca žalbe ili mogućnost Suda da ispita osnovanost pritužbe. U svojoj presudi od 6. februara 2003. god. (*Mamatkulov i Abdurasulović protiv Turske*, br. 46827/99 i 46951/99), u stavu 55, Sud je ponovio da,

„Pravilo 39. Poslovnika Suda ovlašćuje Veće ili, gde je to prikladno, njegovog predsednika da ukaže na privremene mere za koje smatra da bi trebalo da budu usvojene. Dosadašnja praksa pokazuje da se u principu zahtevi za privremene mere prema pravilu 39. podnose u slučajevima u kojima postoji neposredna opasnost po život podnosioca žalbe ili mučenje, ili nehumano ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje.“

37. Sud je, dalje, u paragrafu 107 primetio da „[...] Indikacije koje je dao Sud, kao u ovom slučaju, na osnovu pravila 39. Poslovnika Suda, mu omogućavaju da sprovede efikasno ispitivanje žalbe i da obezbedi da je zaštita koju pruža Konvencija delotvorna [...].“
38. Pravilo 22. Pravilnika o radu Komisije ograničava obim privremenih mera na one koje su usvojene samo u interesu pravilnog vođenja postupka. Po mišljenju predsedavajuće, različiti elementi su od suštinskog značaja za vođenje njegovog postupka, a među njima je i očuvanje života žalilaca kako bi mogli da učestvuju u postupku dok se ne okonča. U tom smislu, zaštita prava na život žalilaca je od najveće važnosti.
39. S obzirom na to da su programi zaštite svedoka uspostavljeni i dostupni svedocima kojima je potrebna zaštita, njihov glavni cilj treba da bude „očuvanje života i lične bezbednosti svedoka/saradnika pravde i ljudi koji su im bliski, posebno sa ciljem pružanja odgovarajuće fizičke, psihičke, socijalne i finansijske zaštite i podrške.“ (Preporuka Rec (2005)9 Komisija ministara država Saveta Evrope, u stavu 22.).
40. U ovom slučaju, predsedavajuća primećuje da je žalilac u pet različitih navrata, između 31. maja 2021. i 23. aprila 2022. godine, izjavio da postoji rizik po njegov život zbog šanse

da bude prepoznat u blizini svog trenutnog prebivališta kao rezultat njegovog statusa u prošlosti kao kriminalca i zaštićenog svedoka.

41. Predsedavajuća nije u poziciji da proceni stepen rizika za njegov život ili život članova njegove porodice. Predsedavajuća, međutim, napominje da je sama svrha programa zaštite svedoka da zaštiti živote svedoka i članova njihovih porodica. Zaista, da nije postojao nikakav rizik po njihove živote, ne bi bilo potrebe da se oni stavljaju u program zaštite svedoka na prvom mestu, što je uznemirilo živote podnosilaca žalbe i uz značajnu cenu po javnu kasu.
42. Predsedavajuća podseća da je, u pogledu zaštite svedoka, u svojoj presudi *R.R. i drugi protiv Mađarske* (4. decembar 2012, br. 19400/11) Sud izričito naveo da,

„[...] u primeni pravila zaštite svedoka na slučaj podnosilaca žalbe, vlasti su implicitno prihvatile da postoji ozbiljan rizik po njihov život, telo ili ličnu slobodu. [...] Imajući u vidu dobro poznatu prirodu mafijaških sukoba i nepobitne navode podnosilaca žalbe da ih traže kriminalni krugovi – tvrdnja koja nije neverovatna u svetlu da je prvi podnosilac žalbe postao saradnik pravosuđa koji će omogućiti rasvetljavanje međunarodno organizovanih kriminalnih aktivnosti – Sud prihvata da je zaista postojala ozbiljna pretnja po živote podnosilaca žalbe (a ne samo po telo ili slobodu), kada je mera prvobitno uvedena.“ (Vidi st. 30.)
43. Štaviše, u više navrata, Sud je ponovio da član 2, st. 1 Konvencije stvara obavezu državama da takođe preduzmu odgovarajuće korake da zaštite živote onih koji su pod njihovom jurisdikcijom, što „može da implicira i u određenim dobro definisanim okolnostima pozitivnu obavezu vlasti da preduzmu preventivne operativne mere za zaštitu pojedinca čiji je život ugrožen zbog krivičnih dela drugog lica“. (*R.R. i drugi protiv Mađarske*, op.cit. stav 28; *Mastromatteo protiv Italije*, presuda od 24. oktobra 2002, br. 37703/97, stav 67). Ova pozitivna obaveza nastaje kada su „vlasti znale ili su trebale da budu upoznate sa postojanjem realne i neposredne opasnosti po život identifikovanog pojedinca ili pojedinaca od krivičnih dela trećeg lica i [...] nisu uspeli da preduzmu mere u okviru svojih ovlašćenja za koje se, ako se razumno proceni, moglo očekivati da će izbeći taj rizik.“ (*Osman protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 28. oktobra 1998, br. 23452/94, stav 116).
44. U ovim okolnostima, predsedavajuća smatra da je rizik po život podnosioca žalbe i/ili članova njegove porodice stvaran. S obzirom da svaki rizik po život može rezultirati nepopravljivom štetom za podnosioca žalbe, predsedavajuća je primorana da usvoji ove privremene mere.
45. Shodno tome, predsedavajuća zaključuje da interesi postupka pred Komisijom zaista zahtevaju usvajanje privremenih mera. Stoga, zahtev podnosioca žalbe za donošenje privremenih mera mora biti uvažen.

IZ TIH RAZLOGA, PREDSEDAVAJUĆA

PREDLAŽE Šefu Misije da se preduzme sledeće privremene mere, bez prejudiciranja prihvatljivosti i osnovanosti žalbe u pogledu navodnih povreda članova 2, 3 i 8 Evropske Konvencije o ljudskim pravima;

1. EULEX-ov program zaštite svedoka treba da preduzme sve neophodne mere, srazmerne riziku po život podnosioca žalbe ili njegove porodice, i u okviru svog mandata, da obezbedi bezbednost podnosioca žalbe i njegove porodice. Ova radnja može uključivati, ali nije ograničena na:
 - a. Preduzimanje hitnih radnji u cilju zaštite života podnosioca žalbe i članova njegove porodice, sa posebnim osvrtom na dobrobit dece;
 - b. Pojašnjavanje statusa podnosioca žalbe u okviru EULEX-ovog Programa zaštite svedoka sa trenutnom zemljom domaćinom podnosioca žalbe, kao i sa državom porekla podnosioca žalbe.

ZAHTEVA od Šefa Misije da izvesti Komisiju o postupcima koje je preduzeo i o ishodu istih najkasnije do 30. septembra 2022. godine.

Snježana BOKULIĆ
Predsedavajuća